

Inhoudsopgave

1. CONTEXT	3
2. HERHALING VAN HET DOEL VAN HET BEHEERPLAN	3
3. INLEIDENDE BESCHOUWINGEN	4
3.1. Belang van het zo snel mogelijk starten met het selectieproces van een locatie	4
3.2. Participatief besluitvormingsproces: uitdagingen en verbanden met de veiligheid	4
4. ADVIES VAN HET FANC OVER HET BEHEERPLAN	6
4.1. Doelstelling van het voorontwerp van koninklijk besluit	6
4.2. Oplossing voor het langetermijnbeheer van radioactief afval	6
4.3. Conformiteit van het voorontwerp van koninklijk besluit met de bepalingen van de FANC-wet en de uitvoeringsbesluiten daarvan	6
4.4. Sensibiliseringsproces en maatschappelijk engagement op nationaal niveau	7
4.5. Vrijwillige aanpak voor de selectie van de locaties	8
4.6. Oprichting van een garant	9
4.7. Alternatieven en gedeelde berging	10
5. CONCLUSIE	10
6. REFERENTIES	11

1. Context

De opdracht van het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC) is ervoor te zorgen dat de bevolking, de werknemers en het milieu worden beschermd tegen de gevaren van ioniserende straling [1].

Het FANC formuleert dit advies overeenkomstig de wet van 13 februari 2006 [2] betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's en de inspraak van het publiek bij de uitwerking van de plannen en programma's in verband met het milieu. Overeenkomstig artikel 12 van deze wet en als bevoegde regelgevende autoriteit werd het FANC door de Nationale Instelling voor Radioactief Afval en verrijkte Splijtstoffen (NIRAS) gevraagd om een advies uit te brengen over het langetermijnbeheerplan voor geconditioneerd hoogactief en/of langlevend afval [3]. Dit ontwerpplan vormt een voorstel voor het tweede deel van de Nationale Beleidsmaatregel voor dit afval, waarvan het eerste deel werd vastgelegd bij koninklijk besluit van 28 oktober 2022 [4]. Het bestaat uit een voorontwerp van koninklijk besluit tot vaststelling van het besluitvormingsproces van de Nationale Beleidsmaatregel met betrekking tot het langetermijnbeheer van hoogactief en/of langlevend radioactief afval, en het bijbehorende verslag aan de Koning.

Het FANC heeft dit advies opgesteld in overleg met zijn technische ondersteuning Bel V.

Dit advies beperkt zich tot de aspecten die tot het bevoegdheidsgebied van het FANC behoren, namelijk de nucleaire veiligheid en beveiliging. Het loopt geenszins vooruit op het standpunt van het FANC in de volgende fasen van het besluitvormingsproces, met inbegrip van een eventuele vergunningsaanvraag voor een geologische berging en het bijbehorend milieueffectenrapport.

Dit document omvat:

- Een herhaling van het doel van het plan voor het langetermijnbeheer van het hoogactief en/of langlevend radioactief afval (deel 2);
- Inleidende beschouwingen met betrekking tot de noodzaak om het proces voor de selectie van een locatie zo snel mogelijk op te starten, alsook m.b.t. het participatieve karakter van het besluitvormingsproces (sectie 3);
- Het advies van het FANC over het beheerplan (deel 4).

2. Herhaling van het doel van het beheerplan

Dit deel herhaalt in het kort het doel van het beheerplan, dat een voorstel vormt voor het tweede deel van de Nationale Beleidsmaatregel.

Het heeft tot doel het besluitvormingsproces dat tot de vaststelling van een volledige Nationale Beleidsmaatregel voor het veilig beheer van hoogactief en/of langlevend radioactief afval moet leiden, in fasen vast te leggen. Het vormt daarmee een aanvulling op het eerste deel van de Nationale Beleidsmaatregel, vastgelegd in het koninklijk besluit van 28 oktober 2022 [4], waarin de geologische berging wordt geïdentificeerd als voorontwerp van het concept voor het langetermijnbeheer van dit afval.

Overeenkomstig de procedure voorzien in de wet van 13 februari 2006 [2] die betrekking heeft op de vrijstelling van de milieueffectbeoordeling heeft NIRAS voor dit ontwerpplan, in overeenstemming met het advies van het Adviescomité van 8 december 2025, beslist dat het

ontwerpplan kan worden vrijgesteld van de verplichting om aan een milieueffectbeoordeling te worden onderworpen.

Overeenkomstig deze wet [2] zal NIRAS bij het voorstel voor een Nationale Beleidsmaatregel die ter goedkeuring aan de Ministerraad wordt voorgelegd, rekening houden met de resultaten van de openbare raadpleging en de adviezen van het Adviescomité, de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, de Gewestregeringen, het FANC en de andere geraadpleegde instanties. De voorlegging aan de Ministerraad zal pas gebeuren na advies van het FANC over de nieuwe versie van dit voorstel, overeenkomstig de bepaling van artikel 179, § 6, eerste lid, van de wet van 8 augustus 1980 [5].

3. Inleidende beschouwingen

3.1. Belang van het zo snel mogelijk starten met het selectieproces van een locatie¹

In zijn advies van 15 juni 2020 benadrukte het FANC dat het uitblijven van een beslissing ertoe leidt dat de verantwoordelijkheid voor het beheer van het afval steeds meer wordt doorgeschoven naar de toekomstige generaties, terwijl de risico's die gepaard gaan met de uitbating van bovengrondse opslaginstallaties voor langere periodes, toenemen. [6] Deze houden een toenemende belasting in op het gebied van het onderhoud, de herconditionering en de bouw van nieuwe infrastructures, evenals een toename van de volumes afval die moeten worden beheerd. Hoe langer de opslag duurt, des te meer zullen politieke, economische, sociale of beveiligingsonzekerheden de voorwaarden voor een veilig beheer in het gedrang brengen.

Daarenboven benadrukken de resultaten van de "ARTEMIS-peer review"² [7] en de conclusies van het openbare debat "Nu voor morgen" ([8], [9]) ook het belang van een continue dynamische besluitvorming met het oog op de ontwikkeling van een veilige, duurzame en maatschappelijk aanvaardbare oplossing voor het langetermijnbeheer van het afval.

Het FANC acht het, zowel vanuit ethisch als vanuit veiligheidsoogpunt, van essentieel belang dat het besluitvormingsproces niet stilvalt en er zo snel mogelijk wordt begonnen met het selectieproces van een locatie.

3.2. Participatief besluitvormingsproces: uitdagingen en verbanden met de veiligheid

Voor de geologische berging is het van cruciaal belang te erkennen dat de manier waarop deze beslissingen tot stand komen een aanzienlijke impact heeft op hun aanvaardbaarheid en doeltreffendheid. Beslissingen moeten namelijk gebaseerd zijn op de geschikte kennis en uiteenlopende bekommernissen. Het is hier dat het participatief besluitvormingsproces een rol kan spelen.

Het begrip participatief besluitvormingsproces verwijst naar het geheel van maatregelen en benaderingen die erop gericht zijn de burgers bij het politieke besluitvormingsproces te betrekken. Deze participatie kan min of meer direct, min of meer inclusief en min of meer gestructureerd zijn, maar is in het algemeen gericht op een versterking van de legitimiteit en de doeltreffendheid van de openbare actie [10].

¹ Het document gebruikt de term "een locatie" op generieke wijze: het kan hier over een of meerdere locaties gaan, zelfs indien in de tekst, omwille van de eenvoud, naar "een locatie" wordt verwezen

² Peer review

Uit geologische bergingsprojecten over de hele wereld blijkt dat de aanvaardbaarheid van een locatiekeuze grotendeels afhangt van een participatieve aanpak. Initiatieven waarbij de maatschappelijke dimensie werd verwaarloosd, zijn op een mislukking uitgelopen. Internationale analyses, met name in de Verenigde Staten, Zwitserland en Duitsland, tonen aan dat een open en participatief besluitvormingsproces van cruciaal belang is om een maatschappelijk draagvlak te waarborgen.

Een participatief besluitvormingsproces maakt het mogelijk om de standpunten van de verschillende stakeholders, zoals burgers, gemeenschapsgroepen en deskundigen, te integreren en tegelijkertijd rekening te houden met de standpunten en adviezen van institutionele actoren, zoals het FANC en NIRAS. Dit draagt ertoe bij dat de gemaakte keuzes zowel aan de veiligheidseisen, als aan de verwachtingen van de samenleving beantwoorden.

Een van de essentiële voorwaarden die tijdens het openbaar debat "Nu voor Morgen" werd benadrukt, is de instelling van een toegewijde beheersstructuur, in dit advies de "Garant" genoemd. Volgens [9] zou dit orgaan verantwoordelijk zijn voor het toezicht op het participatief besluitvormingsproces en ervoor zorgen dat de ethische, financiële, politieke en administratieve aspecten worden geïntegreerd in het beheer van het hoogactief en/of langlevend radioactief afval, alsook voor het behoud van de kennis. In dit verband werden ook twee studies uitgevoerd: één over het ethisch kader [11] en één over de rol en positie van de garant [12].

Een dergelijk bestuurskader draagt bij tot de coherentie en transparantie van het besluitvormingsproces, waarbij erop wordt toegezien dat er met de bezorgdheden van de verschillende stakeholders terdege rekening wordt gehouden.

In dit opzicht spelen openheid en transparantie ten opzichte van het maatschappelijk middenveld en het publiek een essentiële rol. Door de mobilisatie van collectieve intelligentie te bevorderen, dragen zij niet enkel bij tot een betere kwaliteit van het besluitvormingsproces, maar ook tot een dynamiek van voortdurende verbetering van de veiligheid [13].

Ten slotte passen deze maatschappelijke dimensies volledig in de toepassing van de fundamentele principes van de stralingsbescherming [14], met name die van de rechtvaardiging en optimalisatie van de bescherming. Door rekening te houden met de verwachtingen, waarden en bezorgdheden van de samenleving worden de gemaakte keuzes duidelijker en worden de beslissingen op het gebied van het beheer van de radiologische risico's versterkt.

Het FANC beschouwt het maatschappelijk draagvlak als een belangrijk element van de veiligheid. Zolang er geen oplossing is die als aanvaardbaar wordt beschouwd, zal het immers moeilijk zijn om radioactief afval op lange termijn op een veilige en duurzame manier te beheren. Het is juist in die zin dat een participatief besluitvormingsproces van groot belang is, als hefboom om de voorwaarden te scheppen voor een oplossing die zowel technisch veilig en robuust, maatschappelijk aanvaardbaar als duurzaam is.

4. Advies van het FANC over het beheerplan

4.1. Doelstelling van het voorontwerp van koninklijk besluit

Artikel 2 van het voorontwerp van koninklijk besluit bepaalt dat "*Het doel van dit besluit de omzetting van de Richtlijn 2011/70/Euratom van de Raad van 19 juli 2011*"[3] is. Het gaat evenwel slechts om een gedeeltelijke omzetting.

Het FANC beveelt aan te verduidelijken dat het koninklijk besluit een gedeeltelijke omzetting van Richtlijn 2011/707/Euratom beoogt.

De titel van het voorontwerp van koninklijk besluit en de inleiding van het verslag aan de Koning (sectie 1 – [3]) geven aan dat het voorontwerp van koninklijk besluit tot doel heeft "*het stapsgewijze besluitvormingsproces te bepalen met als doel de andere delen van de Nationale Beleidsmaatregel vast te stellen, om te beschikken over een volledige Nationale Beleidsmaatregel die zal kunnen leiden tot de ontwikkeling van een concreet project, de indiening van een oprichtings- en exploitatievergunningaanvraag voor "diepe berging" en de effectieve uitvoering ervan, indien dit in fine de door de Koning vastgestelde oplossing voor het langetermijnbeheer van het radioactief afval van de categorieën B & C zou zijn.*"

Het FANC is van mening dat het doel "het bepalen van het besluitvormingsproces" te beperkend is en zou kunnen worden gezien als strijdig met een participatieve aanpak. Een meer algemene formulering zou passender zijn om beter aan te sluiten bij het omkeerbare karakter van de Nationale Beleidsmaatregel en, in het bijzonder, bij het evoluerend karakter van het participatief besluitvormingsproces.

4.2. Oplossing voor het langetermijnbeheer van radioactief afval

Voorontwerp van koninklijk besluit artikel 3 §1 [3]

Rekening houdend met de state-of-the-art en de elementen die in zijn vorige adviezen [6] en [15] werden beschreven, blijft het FANC bij zijn standpunt dat de geologische berging, of dit nu in galerijen is, of in diepe boringen, de optie is voor het langetermijnbeheer van hoogactief en/of langlevend radioactief afval.

4.3. Conformiteit van het voorontwerp van koninklijk besluit met de bepalingen van de FANC-wet en de uitvoeringsbesluiten daarvan

Artikel 6 van het voorontwerp van koninklijk besluit [3] voorziet de vaststelling van criteria voor de beoordeling van de capaciteit van de ondergrond door NIRAS, na advies van het FANC. Overeenkomstig het besluit van de Ministerraad van 19 december 2025 is het de bedoeling om de bepalingen van artikel 61.5 van het koninklijk besluit van 30 november 2011 [16], en meer bepaald het optimalisatiebeginsel, ook van toepassing te maken op de geologische berging vanaf de fase van de selectie van de locatie. In dit verband zouden de veiligheidsaspecten waarmee bij de selectie van de gastformatie en de locatie rekening moet worden gehouden, door het FANC in een technisch reglement worden vastgelegd. Deze elementen zouden vervolgens door NIRAS moeten worden geïntegreerd in de uitwerking van de evaluatiecriteria.

In deze context vraagt het FANC om een verduidelijking van artikel 6, §1 [3], waarvan de opgestelde evaluatiecriteria zullen worden voorgesteld door NIRAS, overeenkomstig de door het FANC gedefinieerde veiligheidsvereisten.

De juridische basis van de artikelen 6, §3, 7, §4 en 8, §2 is niet duidelijk. De regelgevende bevoegdheid van de Koning kan niet worden uitgebreid, beperkt of gewijzigd door een koninklijk besluit. Hetzelfde geldt voor de raadgevende bevoegdheid van het Agentschap bij de goedkeuring van een dergelijk koninklijk besluit.

Het FANC merkt op dat artikel 5 van het voorontwerp van koninklijk besluit [3] het bereik van het advies dat het in het kader van het besluitvormingsproces moet uitbrengen, bepaalt en de termijnen vastlegt. Wat artikel 7, § 3, en artikel 8, § 2 [3] betreft, stelt het FANC vast dat het voorontwerp van koninklijk besluit een procedure van vooroverleg invoert die niet overeenkomt met het mechanisme waarin artikel 16/1 van de FANC-wet [1] en haar uitvoeringsbesluiten voorzien. Het zou coherenter zijn om te vermelden dat NIRAS een vooroverleg start overeenkomstig artikel 16/1 van de FANC-wet [1].

Het FANC vraagt derhalve om de artikelen 5, 6, 7 en 8 van het ontwerp van koninklijk besluit [3] in overeenstemming te brengen met de bepalingen van de FANC-wet [1] en/of de wet van 8 augustus 1980 [5] en de uitvoeringsbesluiten daarvan, teneinde de juridische coherentie en een uniforme toepassing van het normatief kader te waarborgen.

4.4. Sensibiliseringsproces en maatschappelijk engagement op nationaal niveau

Uit het verslag aan de Koning [3] blijkt dat de eerste fase van het besluitvormingsproces voortvloeit uit een maatschappelijk sensibiliseringsproces dat sinds 2010 aan de gang is, waarbij alle belangrijke maatschappelijke actoren betrokken zijn en dat ook na de goedkeuring van het besluit zal worden voortgezet. Deze fase, die in dit advies "fase nul" wordt genoemd, komt echter niet voor in het besluit zelf.

Deze "fase nul" is evenwel van cruciaal belang, omdat geologische berging vragen oproept die verder gaan dan het strikt lokale kader, gezien de verantwoordelijkheden t.a.v. de huidige en toekomstige generaties.

Het creëren van bewustzijn en maatschappelijk engagement op nationaal niveau, voorafgaand aan de raadpleging van de gemeenten, lijkt dan ook een structurerend element van het besluitvormingsproces te zijn dat in het besluit zou moeten worden opgenomen. De mogelijkheid om het besluitvormingsproces op het einde van deze fase aan te passen met het oog op de daaropvolgende fasen, zou moeten worden voorzien. Een dergelijke aanpak zou bijdragen tot een constructieve dialoog en tot het scheppen van de nodige voorwaarden voor de aanvaardbaarheid.

Deze "fase nul" zou het ook mogelijk maken om de elementen van de eerste "*rode draad*" uit het openbare debat "Nu voor morgen" ([8] & [9]) te integreren:

- Steunen op een ethisch kader.
- De voorwaarden voor een brede en continue participatie garanderen.
- Zorgen voor geschikte actoren, duidelijk afgebakende rollen en transparante verantwoordelijkheden.

Deze elementen zijn essentiële voorwaarden voor de invoering van een participatief besluitvormingsproces. Ze vormen concrete inhoudelijke pistes die onmiddellijk kunnen worden aangepakt.

Het FANC vraagt om een sensibiliseringsfase en een fase van maatschappelijk engagement op nationaal niveau op te nemen in het voorontwerp van koninklijk besluit.

4.5. Vrijwillige aanpak voor de selectie van de locaties

De gangbare benaderingen voor de selectie van de locaties zijn de volgende:

- Vrijwillige aanpak waarbij de identificatie van potentiële locaties begint met het betrekken van die gemeenschappen die mogelijk belang hebben bij het onderbrengen van een bergingplaats.
- Geowetenschappelijke, technologische en veiligheidsgerichte aanpak waarbij de identificatie van potentiële locaties het resultaat is van een voorselectieproces op basis van geowetenschappelijke, technische en veiligheidscriteria.
- Gemengde aanpak waarin elementen van maatschappelijke betrokkenheid worden gecombineerd met de geowetenschappelijke, technologische en veiligheidsbenadering.

Elk van deze benaderingen heeft specifieke voor- en nadelen en risicoprofielen. Bijgevolg lijkt de keuze van de aanpak voor de selectie van locaties een sleutelement te zijn voor het welslagen van het participatief besluitvormingsproces en zou deze baat hebben bij een grondige reflectie op nationaal niveau.

Het beheersplan kiest voor een volledig vrijwillige aanpak, gebaseerd op de belangstelling van die gemeenten die een dialoog willen aangaan. Het is niet aan het FANC om zich uit te spreken over de keuze van de aanpak voor de selectie van de locaties. Om de veiligheid te waarborgen, is het evenwel van essentieel belang dat er uiteindelijk een locatie wordt gekozen die voldoende maatschappelijk draagvlak heeft. Als de gekozen aanpak zou mislukken, zou dat nadelige gevolgen kunnen hebben voor de veiligheid. Daarom wil het FANC de aandacht vestigen op de risico's die met de beoogde aanpak verbonden zijn en die als volgt kunnen worden samengevat:

- Het succes hangt sterk af van de wijze waarop het proces wordt uitgevoerd en van de kwaliteit van de informatie die aan de gemeenten wordt verstrekt.
- Er is een aanzienlijke kans dat slechts een beperkt aantal gemeenten, of zelfs geen enkele gemeente, belangstelling zal tonen. En te beperkt aantal kandidaturen zou de mogelijkheden tot de identificatie van een site die aan de veiligheidsvereisten beantwoordt, te sterk beperken.
- Het ontbreken van belangstelling betekent niet noodzakelijkerwijs dat er verzet is, maar een late kandidatuur kan niettemin moeilijk te aanvaarden zijn voor de bevolking en delicaat zijn voor de gemeentelijke autoriteiten.
- Het risico dat de getoonde belangstelling geen weerspiegeling is van een voldoende ruime maatschappelijke vertegenwoordiging binnen de gemeente.
- De kwestie van de steun van de garant voor een volledig vrijwillige aanpak die hem wordt opgelegd, terwijl het maatschappelijke debat "Nu voor morgen" heeft voorgesteld om vanaf het begin van het selectieproces een "negatieve kaart" op te stellen van die gebieden in België die niet compatibel zijn met een geologische berging [9], wat eerder neerkomt op een gemengde aanpak.

- Het tijdsverlies door een dialoog met die gemeenten waarvan gekend is dat ze niet over een locatie beschikken die gunstig is voor de berging.
- Het verlies van meerdere jaren in geval van mislukking van het proces.

De raadpleging van de gemeenten roept ook verschillende vragen op, met name over de manier waarop NIRAS de gemeenten individueel of in groepen zal raadplegen, alsook over de wijze waarop de verschillende stakeholders, waaronder het FANC en de garant, zullen optreden. Een voorafgaand sensibiliseringsproces en een maatschappelijk engagement op nationaal niveau lijken eveneens van cruciaal belang (zie vorige opmerking in paragraaf 4.4).

Het FANC is van mening dat er maatregelen moeten worden genomen om de risico's van de gekozen aanpak te beperken of te verminderen.

4.6. Oprichting van een garant

De oprichting van een garant lijkt essentieel om een transparant en inclusief beheer van een participatief besluitvormingsproces te waarborgen. Internationale ervaring leert immers dat de actieve betrokkenheid van alle stakeholders, met inbegrip van het maatschappelijk middenveld, cruciaal is om de maatschappelijke aanvaardbaarheid en het langetermijnsucces van deze complexe projecten te garanderen (zie paragraaf 3.2 hierboven). De IAEA beschouwt de oprichting van een onafhankelijk orgaan als een goede praktijk en benadrukt de rol ervan binnen de legitimiteit en duurzaamheid van het participatief besluitvormingsproces [17].

Het voorontwerp van koninklijk besluit kent NIRAS een centrale rol toe als beheerder en coördinator bij het beheer van het besluitvormingsproces, wat kan worden opgevat als een beperking van de ruimte die aan de andere actoren wordt gelaten voor een effectieve betrokkenheid bij de bestuursmechanismen. In dit kader lijkt de rol van de garant voornamelijk beperkt tot een toezichthoudende functie.

Volgens het voorgestelde besluitvormingsproces zou NIRAS met name belast zijn met:

- Het voorstellen van dit besluitvormingsproces;
- Het vaststellen van de planning voor de toepassing ervan;
- Het voorstellen van een ethisch kader aan de Garant;
- Het raadplegen van de Garant en het FANC over de verschillende fasen;
- Het raadplegen van de (groepen van) gemeenten;
- Het opzetten van de platforms/structuren voor dialoog met de gemeenten;
- Het vaststellen van de criteria voor de evaluatie van de ondergrond;
- Het uitvoeren van technische studies over de geïnteresseerde gemeenten;
- Het evalueren van potentiële oplossingen (alternatieve en gedeelde oplossingen);
- Het aan de Ministerraad voorleggen van de voorgestelde oplossingen;
- Het beheren van het dialoogplatform.

Volgens het FANC zouden bepaalde modaliteiten voor de uitvoering van het proces baat hebben bij een bredere toewijzing aan de garant. De verantwoordelijkheden en de rapportage van de garant zouden eerder in een wet dan in een koninklijk besluit moeten worden bepaald.

Het FANC staat positief tegenover het principe van de oprichting van een garant in het kader van het participatief besluitvormingsproces.

Om het participatief besluitvormingsproces doeltreffend te laten verlopen, is het essentieel dat het wordt geleid door een orgaan dat onafhankelijk is van de bestaande institutionele actoren en dat transparantie en onpartijdigheid kan garanderen. Dankzij zijn onafhankelijkheid kan het niet enkel rekenen op een bredere acceptatie, maar ook de legitimiteit van de genomen beslissingen versterken.

Om te voorkomen dat dit orgaan een louter discussieforum zonder impact wordt, is het essentieel dat het over een voldoende breed mandaat beschikt om adequaat rekening te kunnen houden met de bezorgdheden van de burgers en het maatschappelijk middenveld. Dit is een onontbeerlijke voorwaarde om een echt maatschappelijk draagvlak te waarborgen, een sleutel tot succes van het participatief besluitvormingsproces en de selectie van een locatie, en bijgevolg ook voor de veiligheid.

4.7. Alternatieven en gedeelde berging

Het voorontwerp van koninklijk besluit (artikel 3 [3]) bepaalt dat NIRAS alternatieven voor de beoogde beheeroplossing onderzoekt, evenals de mogelijkheid van een gedeelde berging. Het voorontwerp van koninklijk besluit en het verslag aan de Koning preciseren evenwel niet op welke wijze dit onderzoek zal worden uitgevoerd, noch in welk participatief kader het zal gebeuren.

Het FANC vraagt dat het participatief kader voor de besluitvorming over het onderzoek van alternatieven meer in detail in het koninklijk besluit en het verslag aan de Koning zou worden beschreven. Dit onderzoek zou verder moeten gaan dan een loutere analyse van de literatuur.

5. Conclusie

Als nucleaire veiligheidsautoriteit heeft het FANC als taak de bevolking, de werknemers en het milieu te beschermen tegen de gevaren van ioniserende straling.

Rekening houdend met de state-of-the-art bevestigt het FANC opnieuw dat de geologische berging de meest veilige optie is voor het langetermijnbeheer van hoogactief en/of langlevend radioactief afval. De effectieve uitwerking van deze oplossing, en in het bijzonder de selectie van een geschikte locatie, vormt een belangrijke uitdaging op het vlak van de veiligheid.

Het is dan ook van essentieel belang dat het besluitvormingsproces niet stilvalt en dat er zo snel mogelijk wordt gestart met de selectie van een locatie. Het welslagen van deze aanpak is afhankelijk van een solide maatschappelijke basis, die mogelijk wordt gemaakt door een transparant participatief besluitvormingsproces. In dit opzicht is de aanwijzing van een garant

die onafhankelijk is van de institutionele actoren en die een voldoende ruim en duidelijk omschreven mandaat heeft, een essentiële hefboom om de onpartijdigheid, de legitimiteit en de doeltreffendheid van het proces te waarborgen.

Bovendien wijst het FANC op de risico's van een volledig vrijwillige aanpak bij de selectie van locaties en is het van mening dat er maatregelen moeten worden genomen om deze risico's te beperken. Het welslagen van het selectieproces van een locatie veronderstelt ook een voldoende sensibilisering en maatschappelijk engagement op nationaal niveau, wat een noodzakelijke voorwaarde is voor elke lokale raadpleging.

6. Referenties

[1] Wet van 15 april 1994 betreffende de bescherming van de bevolking en van het leefmilieu tegen de uit ioniserende stralingen voortvloeiende gevaren en betreffende het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle

[2] Wet van 13 februari 2006 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's en de inspraak van het publiek bij de uitwerking van de plannen en programma's in verband met het milieu

[3] NIRAS (2026), Ontwerp van een plan voor het langetermijnbeheer van hoogradioactief en/of langlevend afval van NIRAS, dat een voorstel vormt voor het tweede deel van het nationale beleid voor dit afval - Voorontwerp van koninklijk besluit tot vaststelling van het besluitvormingsproces van het nationaal beleid inzake het langetermijnbeheer van hoogradioactief en/of langlevend afval – en verslag aan de Koning, brief ONDRAF PDP/AV/2025-2380

[4] Koninklijk besluit van 28 oktober 2022 tot vaststelling van het eerste deel van de Nationale Beleidsmaatregel met betrekking tot het langetermijnbeheer van hoogradioactief en/of langlevend afval en tot verduidelijking van het stapsgewijze proces voor de vaststelling van de andere delen van deze Nationale Beleidsmaatregel

[5] Wet van 8 augustus 1980 betreffende de budgettaire voorstellen 1979-1980.

[6] FANC (2020). Advies van het FANC m.b.t. het plan over het langetermijnbeheer van geconditioneerd hoogradioactief en/of langlevend afval, het bijhorend milieueffectenrapport en de niet-technische samenvatting daarvan. 2020-05-29-FB-5-4-2-NL. <https://fanc.fgov.be/nl/system/files/2020-06-nl-kb-sea-avis-afcn-belv.pdf>

[7] IAEA (2023), Integrated Review Service for Radioactive Waste and Spent Fuel Management, Decommissioning and Remediation (ARTEMIS) Mission to Belgium Brussels, 3-13 December 2023 https://www.iaea.org/sites/default/files/2025-09/final_report_artemis_belgium.pdf

[8] Koning Boudewijnstichting (2024), Nu voor morgen – Dialoog over de toekomst van radioactief afval, Eindrapport, https://www.datocms-assets.com/151156/1749639772-00_presentspourlefutur-rapport-final.pdf

[9] Koning Boudewijnstichting (2024). Rapport – Afsluitend stakeholdersforum – Een concreet plan voor toekomstig beleid

[10] Blondiaux, L. (2021). La démocratie participative: une réalité mouvante et un mouvement résistible. [vie-publique.fr.](https://www.vie-publique.fr/), <https://www.vie-publique.fr/parole-dexpert/279196-la-democratie-participative-par-loic-blondiaux>

[11] Kermisch, C., (2025), Prefiguring an ethical framework to guide the decision-making process for the long-term management of category B&C waste in Belgium,

[12] De Corte, J., Voets J., (2025), Studie naar de rol en positionering van een garant in het nucleaire ecosysteem in België, Vakgroep bestuurskunde & publiek, Universiteit Gent

[13] ENSREG (2019), "European Nuclear Safety Regulators Group", Guidance on Openness and Transparency for European Nuclear Safety Regulators Update approved by ENSREG in November 2019, [http://www.ensreg.eu/sites/default/files/attachments/guidance for regulators on openness and transparency 0.pdf](http://www.ensreg.eu/sites/default/files/attachments/guidance%20for%20regulators%20on%20openness%20and%20transparency%200.pdf)

[14] ICRP (2007), ICRP 103, The 2007 Recommendations of the International Commission on Radiological Protection, <https://www.icrp.org/publication.asp?id=ICRP%20Publication%20103>

[15] FANC (2021), Advies van het FANC betreffende het eerste deel van de Nationale Beleidsmaatregel met betrekking tot het langetermijnbeheer van hoogradioactief en/of langlevend afval en tot het stapsgewijze proces voor de vaststelling van de andere delen van deze Nationale Beleidsmaatregel, ref. 2021-05-20-FB-5-4-1-NL, https://afcn.fgov.be/fr/system/files?file=20210520-fanc-advies_kb-nationale-beleidsmaatregel-langetermijnbeheer-b-enc-afval-fr.pdf

[16] Koninklijk besluit van 30 november 2011 houdende veiligheidsvoorschriften voor kerninstallaties

[17] IAEA (2019), Integrated Review Service for Radioactive Waste and Spent Fuel Management, Decommissioning and Remediation (ARTEMIS) Mission to Germany Cologne, 22 September to 4 October 2019, https://www.iaea.org/sites/default/files/2025-03/final_artemis_report-germany.pdf